

YENİ DÖNEM YENİ UFUKLAR

Vizyon Belgesi

2030

İçindekiler

A. YAŞADIKLARIMIZI YALNIZCA PANDEMİYE BAĞLAMAK DOĞRU OLMAZ: ————— **5**

2017-2019 yıllarında, ekonomi politikalarının kontrolünün kaybedildiği bir dönemde, Covid-19 pandemisiyle karşılaşılması ülkeyi derin bir siyasi ve ekonomik krize soktu.

B. KÜRESEL BÖLÜŞÜM KAVGASI ŞİDDETLENİYOR: ————— **8**

Covid-19 salgının Çin'den dünyaya yayılmış olması ve ABD'yle süren ticaret savaşları küresel siyasi ve ekonomik rekabeti şiddetlendirdi.

C. YENİDEN, YENİ BİR FIRSAT DAHA: ————— **10**

Şimdi salgın vesilesiyle gerek küresel gerek ulusal ölçekte eksikliklerimizle, sorunlarımızla, tıkanıklıklarımızla yüzleştik. Şimdi geleceği yeniden düşünme ve kurma zamanı. Salgını, yeni bir fırsat olarak görebiliriz.

D. EKONOMİK VE İNSANİ KALKINMA İÇİN DÖNÜŞÜM ZAMANININ GELDİĞİNİ GÖRÜYORUZ. ————— **12**

1. Yeni ekonomik dönüşüm: Yeni ekonomik dönüşüm için yerküreyle havayla suyla toprakla ilişkimizi yeniden tanzim eden, iklim değişikliğini dikkate alarak yeşil ekonomiye geçişi esas alan, dijitalleşmeyi bir kaldıraç olarak kullanan, yeni girişimleri, araştırma geliştirme çalışmalarını, KOBİ'leri güçlendiren ve küresel ekonomide etkin bir aktör olmayı hedefleyen yeni bir stratejiye ihtiyacımız var.

2. Yerküreyle yeni uyum: BM'nin "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları"ndan, AB'nin "Yeşil Mutabakat"ına tüm dünya insanlığın karşı karşıya olduğu sorunlar için seferber. ————— **13**

3. Sosyal devleti yeniden düşünmek: Bilim insanları ülkemizde yoksulluğun kalıcılışmakta olduğunu, yeni kuşaklara devredildiğini, sınıflar arası veya refah seviyesi grupları arası geçişgenliğin neredeyse artık yok olduğunu sıklıkla söylüyor.

16

4. Denge ve denetleme mekanizmalarını güçlendirmek: Denge ve denetleme mekanizmaları kurulmamış, güçler ayrılığı tesis edilmemiş yasama-yargı ve yürütmenin rol tanımlarının net ve demokratik olmadığı bir sistemde sorunlarımızın çözülemeyeceğini görüyoruz.

18

5. Demokrasiyi yaşam tarzı haline getirmek: Tartışma toplumların nasıl dünyaya açılacakları, demokratikleşecekleri ve çoğulculaşacakları hakkında değil artık. Asıl mevzu, toplumların hangi niteliklere sahip olacakları. Demokrasi bir yönetim biçimi değil, çoktandır bir yaşam tarzı.

19

6. Yerel kalkınma için yerel yönetimleri yeniden tanımlamak ve yerel demokrasiyi inşa etmek: Her bölge ve ilimizin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi de ekonomik aktör ve dinamiklerinin gelişmişlik düzeyi de farklı. Bu nedenle bugünün dünyasında sorunların çözümlerini tek tipli, standart ve merkezden belirlenen modellerle politikalarla sağlayabilmek mümkün değil.

21

7. Toplumsal dönüşümü hızlandırmak: Eğitimde fırsat eşitliği, çalışma hayatında cinsiyet eşitliği, toplumsal ilişkilerin tamamında hukukun üstünlüğü ilkelerini hakim kılmalıyız.

24

a - Eğitim: Yeni ve kapsamlı bir eğitim reformu, yeni ekonomik siçramanın öncüsü ve kaldırıcı olmalıdır.

b- Toplumsal cinsiyet eşitliği: Cinsiyet eşitliğini hayatın her alanında sağlamak ülkemizin sosyo-ekonomik kalkınması açısından vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

c- “Biz” olmak ve hukukun üstünlüğüne inancı yükseltmek.

Uzun bir süredir Türkiye kültürel kimliklere sıkıştı ve kutuplaştı. Bugün ortak yaşam irademizin zayıflıyor olduğunu, yargıya duyulan güvenin zayıfladığını “biz” duygusunun herkesin kendi kimliğinden, siyasi tercihinden, ve hayat tarzından ibaret olan kesimleri kapsadığını gözlüyoruz.

E. PANDEMİYLE BİRLİKTE PİYASA ve ŞİRKET YAPILARININ EVRİMİ:

Toplumların ve müşterilerin şirketlere, markalara, iş insanlarına bakışları da değişiyor.

28

1. İş modelleri artık ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri kapsayan nitelikte:

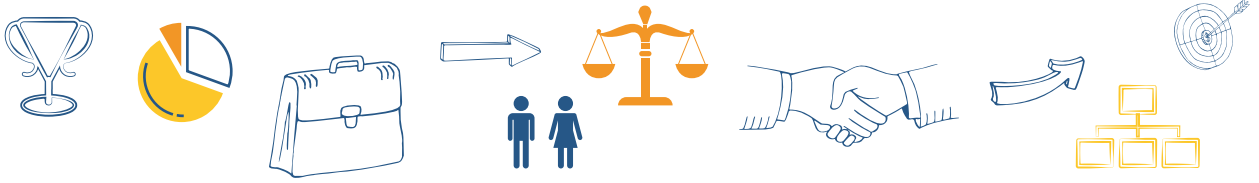
Bu konuları artık işlerimizin, şirketlerimizin tavrının, üslubunun, iş yapış biçiminin esası haline getirmemiz gerektiğinin, büyük bir davranışsal değişime hazır olduğumuzun farkındayız.

2. Küresel ve ülke riskleri artık kolaylıkla ölçülebiliyor:

Risklerden kurtulmak, toplumsal refah, huzur ve barışı inşa etmek, ülkemiz için dünyada yeni, etkin ve parlak bir gelecek inşa etmek ekonomik ve insani kalkınmayı başarmaktan geçiyor.

F. HAYAL ETTİĞİMİZ TÜRKİYE

32

A.YAŞADIKLARIMIZI YALNIZCA PANDEMİYE BAĞLAMAK DOĞRU OLMAZ:

2017-2019 yıllarında, ekonomi politikalarının kontrolünün kaybedildiği bir dönemde, Covid-19 pandemisiyle karşılaşılması ülkeyi derin bir siyasi ve ekonomik krize soktu.

Türkiye, yeni siyasi sistem arayışı ile 16 Nisan 2017’de gerçekleştirilen ve yüzde 51,41 “Evet” oyunun çıkmasıyla sonuçlanan Anayasa Referandumu sonrasında tercihini “Türk Tipi Başkanlık Sistemi” diye de tarif edilen bir sürece yöneltti. 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçiminden sonra yeni sistem, 9 Temmuz 2018 itibarıyla uygulanmaya başladı. Değişen sistemle birlikte Meclis tarafından çıkarılan yasaların yerini Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri aldı. Yasama yetkisinin de Cumhurbaşkanı tarafından kullanılmaya başlandığı yeni sistem ile üç yıllık bir tecrübeyi geride bıraktık. Bugün artık yeni sistemi sağlıklı bir şekilde değerlendirme noktasına geldik.

2014-2018 yılları başkanlık sistemine kamuoyu desteğini güçlendirmek amacıyla, yüksek ekonomik konjonktür yıllarıydı. Milli gelirin yaklaşık yüzde 3,6’sı gibi bir cari açık ile ortalama yüzde 5’lik büyüme oranı, madalyonun bir yüzünde yer alırken;

diğer yüzünde makro-finansal dengelerin sürdürülmesinde ciddi sıkıntılar da yaşanmaya başladı. Hızlı rezerv kaybı ve swaplara dayalı finansman arayışı mali piyasalarda istikrarsızlığa yol açtı. 2018 yılında yüksek faiz-yüksek enflasyon ve yüksek kur sarmalı ile karşı karşıya kaldık. Ve resesyon etkisini 2019 yılının ilk yarısında hissetmeye başladık. Aynı yılın ikinci yarısında mali piyasalardaki çalkantı kontrol altına alınmaya çalışılırken; ekonomide alınan tedbirler ile resesyondan çıkış sürecine de girildi.

Covid-19, işte böylesine bir mevcut makro ekonomik ve makro finansal dengesizliklerin üzerine geldi ve “zorunlu” faaliyet kısıtlamalarına yol açtı. Genişlemeci para politikasında astronomik gelişmelere tanık olduk. Merkez Bankası (MB), Covid-19 ortamında ekonomiyi bankalar aracılığıyla fonladı. 350 milyar TL’lik bir ekonomik destek MB aracılığıyla bankalar kanalı üzerinden kullanıldı. Fonlama maliyeti Haziran 2020 döneminde

kaydedilen yüzde 7,5 seviyesinden yüzde 19'a çıktı.

Kamu finansmanında ise 2021 sonu itibarıyla 245 milyar TL olması beklenen bütçe açığı ve 234 milyar TL net borçlanmaya ulaşacak bir mali portreyle karşı karşıyayız. Türkiye'nin dış brüt borç stoku 2020 sonu itibarıyla 450 milyar dolara (GSYH'nin yüzde 62,8'i), net dış borcu ise 268,9 milyar dolara (GSYH'nin yüzde 37,5'i) ulaştı.

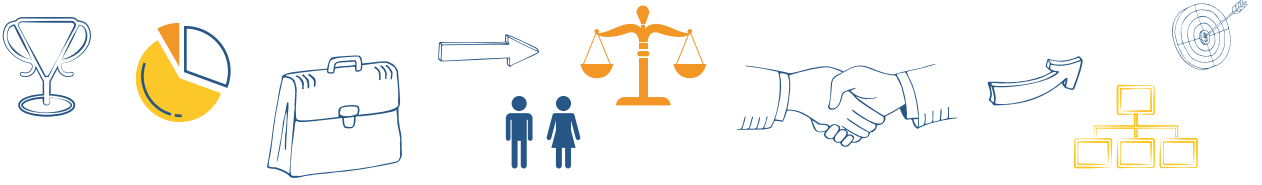
Bu boyutlarda yurt içi veya yurt dışı tasarruflarla finanse edilmeyen bir kaynağın kur- faiz-enflasyon dengelerinin korunarak sağlanmasına elbette imkân yok. Devreye toplam harcamalarda yapılan kısıntılar girecektir. Bu da önümüzdeki dönemde büyümeden feragat edeceğiz anlamına geliyor. Bugün geldiğimiz noktada Covid-19 ile ekonomik mücadelede istenen başarının tam anlamıyla yakalandığı söylenemez. Diğer taraftan, Covid-19 salgınının başlangıcında tehdidin ne denli büyük bir sağlık krizi ve can güvenliği meselesi olduğunu anlayamadık. Gerçekte geleceği belirleyecek hikâyenin, salgından fazla bir şey olduğunu anlamamız ise zaman aldı. 2020 yılı dünyanın iyi ve kötü yüzünü birlikte deneyimlediğimiz bir yıl oldu. Şimdi anlıyoruz ki Covid-19 salgını her

şeyi etkileyecek dip dalgaların daha da hızlanmasını tetiklemiş gibi görünüyor.

Bu virüsün büyük bir felaket olduğu ortada. Yine de bundan sonra yaşayacaklarımızı yalnızca bu salgına bağlamak hatalı olur. Uzun zamandan beri insanlığın önünde çok köklü bir değişimi zorunlu kılan o kadar çok gösterge var ki... Üretim, tüketim, yaşama ve örgütlenme biçimlerimiz, havadaki-sudaki-topraktaki değişimler hayatı hiçbir şey olmamış gibi alışılmış biçimde sürdürülemez kılmaya başlamıştı. Uzun zamandır hayatın ritmi değişiyor ve bu değişim bildiğimiz tüm zihin haritalarını, sistemleri, niyetleri, kurumları ve kuralları değişime zorluyordu.

Kırk yılı aşkın zamandır, tüm yaşamı değişime zorlayan üç temel dinamik var. İlki, yerkürenin ritmi değişiyor: Küresel ısınma, karbon salımı, ozon tabakasının delinmesi, erozyon, kuraklık, başta petrol, içme suyu dâhil yeraltı kaynaklarının tükenmesi, yer üstündeki canlı ve bitki türlerinin azalması, çevrenin-havanın-suyun kirlenmesi gibi her biri devasa sorunlar anlamına gelen bir ritim değişikliği.

İnsanoğlu üretim ve tüketim biçimiyle yerküreye, doğaya son derece hoyrat

davranmaya devam ediyor. Yerkürenin ritmine uygun bir değişimi örgütlemekten yani üretim ve tüketim biçimlerimizi, yerküreyle ilişkimizi yenilemekten, kendi ritmimizi yerkürenin ritmine uyarlamaktan ısrarla kaçındık.

İkinci temel dinamik, gündelik hayatın ritminin hızlanması. Bilişim, iletişim, ulaşım teknolojilerindeki değişimin yani teknolojik devrimin tetiklemesiyle gündelik hayat daha önce hiç sınanmamış bir ritme ulaştı. Üretme yöntemlerimiz değişiyor. Ama asıl önemlisi çalışma, üretme, örgütlenme ve yaşama pratiklerimiz, zaman ve mekândan bağımsızlaşıyor. Yerçekimsiz bir gündelik hayat içinde zamandan ve mekândan bağımsız düşünebilmek, örgütlenebilmek, üretim yapabilmek, alışık olduğumuz karar süreçlerini zorlayan bir esneklik ve hız dayatıyor.

Zaman ve mekândan bağımsız çalışabilmek sadece hayatı hızlandırmıyor aynı zamanda yerleşik hiyerarşileri ve statükoyu da parçalıyor. Hâlbuki bizim zihin dünyamız karar süreçlerinde bir hiyerarşik yönetim modeline bağlı. Beğenmesek de varlıklarına alışık olduğumuz hiyerarşilerin parçalandığına şahit olmak, güvensizlik ve endişe hissiyle yaşama zorunluluğunu da beraberinde getiriyor.

Üçüncü temel dinamik ise insan hareketlerindeki değişim. Yerkürenin ve gündelik hayatın ritmindeki değişimi, ulusal ve uluslararası ölçekte göçlerin artarak sürmesinde gözlemek mümkün. Nüfus hareketleri mekânsal yerleşim biçimlerini, toplumsal dokuları değişime zorluyor.

Aslında tüm yaşananlar bir çağ değişimine işaret ediyor. Bu yeni çağa uyum sağlayabilmek için bilgi toplumunun kurum ve kurallarının geliştirilmesi gerekiyor. Bunu başarabilmek için de yeni bir zihinsel dönüşüm kaçınılmaz görünüyor.

İnsanlık, yerkürenin, gündelik hayatın ve nüfus hareketlerinin ritmindeki değişimler ve bu değişimlerin ürettiği yeni meseleleri göğüsleyebilmek için yeni çağın zihni ve kurumları, kurallarıyla yeniyi inşa etmeye mecburdu. Ama bu ihtiyacı görmezlikten gelmek herkesin işine de geliyordu bir bakıma. Böylesi bir bağlamda ortaya çıkan küresel Covid-19 salgını tüm dünyada aynı zamanda çalan bir alarm etkisi yaptı.

Teknolojik devrimin ve gündelik hayatın hızlanan ritminin zorunlu hale getirdiği küreselleşmenin ortaya çıkardığı meselelere sistemli cevaplar ve politikalar üretilmemesi, adaletsizliğin

ve yoksulluğun hem ulusal hem küresel ölçekte kalıcılışmasına sebep oluyordu uzun süredir. Salgın, sağlık hizmetlerine ve aşıya ulaşımından hanelerin geçim derdine kadar yoksulluğun ve adaletsizliğin ne denli derinleştiğini, yaygınlaştığını da gösterdi.

B. KÜRESEL BÖLÜŞÜM KAVGASI ŞİDDETLENİYOR:

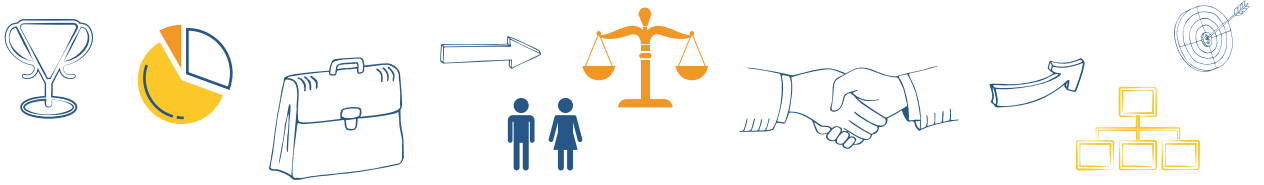
Covid-19 salgınının Çin'den dünyaya yayılmış olması ve ABD'yle süren ticaret savaşları, küresel siyasi ve ekonomik rekabeti şiddetlendirdi.

Bu karmaşık dip dalgaların yanı sıra hayatı etkileyen önemli bir dinamik de küresel bölüşüm kavgasının şiddetlenmesi ve küresel çapta yaygınlaşması. Rusya, Çin ve Hindistan başta olmak üzere ABD ve AB arasında yeni bir siyasi ve ekonomik bölüşüm kavgası yaşanıyor. Adına dünya savaşı demiyoruz ancak dünyanın neredeyse yarısında iç çatışmalar, bölgesel çatışmalar devam ediyor.

Kimi bölge ve ülkelerde azalmaya başlayan doğal kaynaklar için, kimi bölge ve ülkelerde yeni bir siyasi egemenlik ve nüfuz alanı için, kimi bölge ve ülkelerde etnik ayrımcılıklar nedeniyle, kimi ülkelerde ise otoriter yönetimlere karşı yerel ve bölgesel çatışmalar şiddetleniyor. Bu çalkantılı dönem popülist, ayrımcılık ve nefret söyleminden beslenen, otoriter yönetimleri besliyor. Bu yönetimler de bölüşüm kavgasının şiddetini artırıyor. Dünyanın bazı ülkeleri yeni çağa ayak

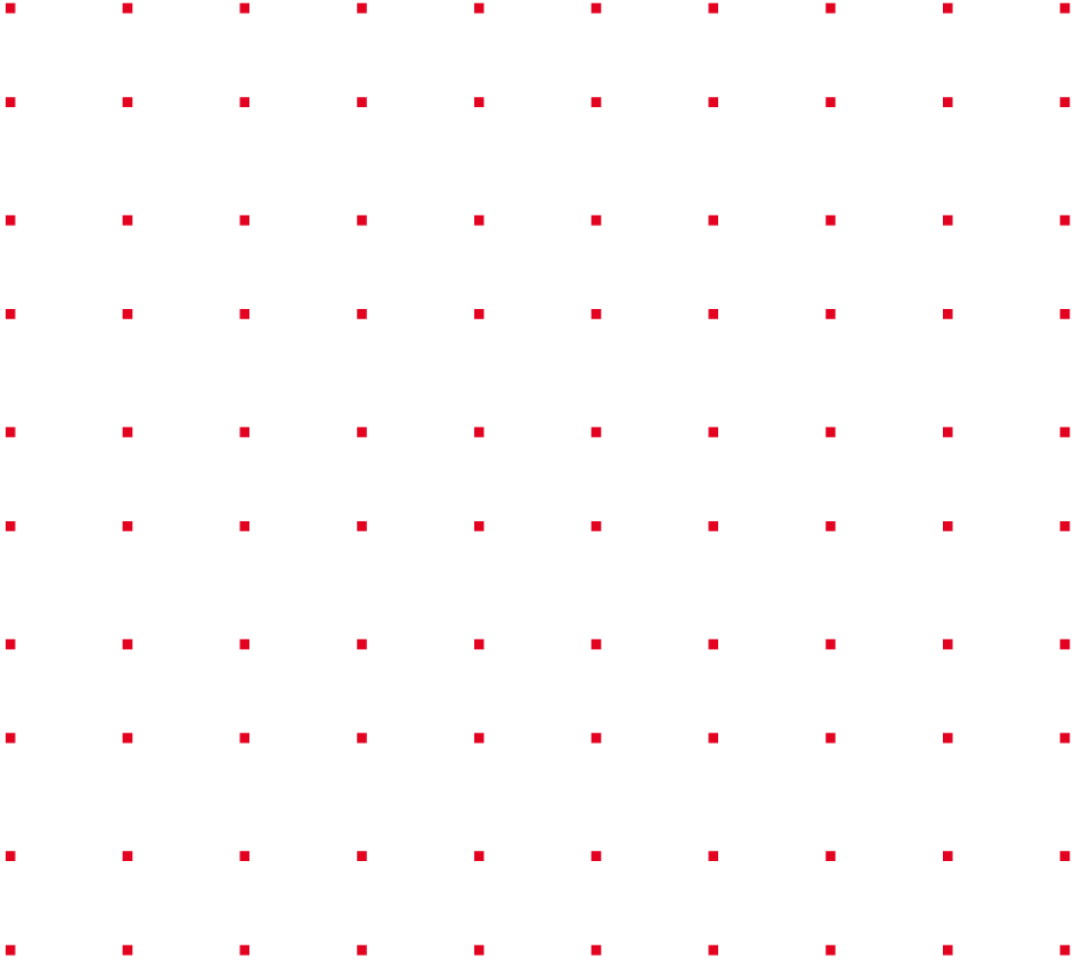
uydurmak ya da güçlerini o güne de taşımak için stratejiler, politikalar geliştirilirken bazı ülkelere ise adaletsizlik ve yoksulluğa karşı yaşamlarını sürdürebilmek için yeni politika arayışları güçleniyor. Kimileri "Sanayi 4" vizyonu, kimileri "küresel ticaret yolları projesi", kimileri "Mars'ta maden arama projesi" geliştiriyor. Karşılaşılan zorluklara karşı ne insanlık ne de ülkeler pes ediyor.

Öte yandan Covid-19 salgını küresel bir meseleyle mücadele edebilecek küresel kurumların ve insanlığın ortak vicdanının da eksikliğini ortaya çıkardı. Bu nedenle iklim değişikliğine dair Paris İklim Antlaşması'nın tekrar canlandırılması, kadın meselesine dair İstanbul Sözleşmesi gibi küresel mutabakatların yaygınlaştırılıp etkin bir şekilde uygulanması ve nihayet Dünya Sağlık Örgütü gibi küresel kurumların küresel meseleleri çözme kapasitelerinin geliştirilmesi konularında

uluslararası mutabakatlar sağlandı.

Aynı zamanda eğitim ve sağlık gibi onurlu yaşam hakkının vazgeçilmez unsurlarının devletin sorumluluğunda olması gerekliliğini, sosyal devlet tanımını yeniden yapmamızın kaçınılmazlığını da görünür kıldı.

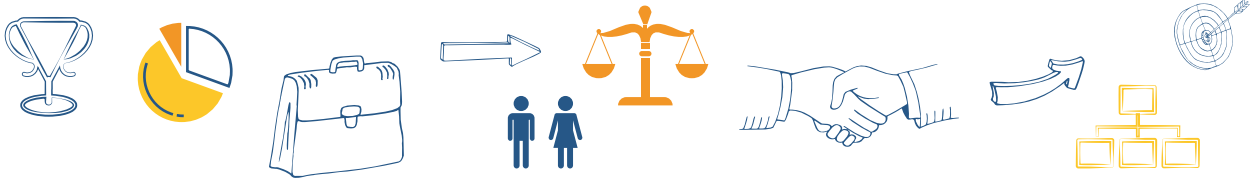

C. YENİDEN, YENİ BİR FIRSAT DAHA: Şimdi, salgın vesilesiyle gerek küresel gerek ulusal ölçekte eksikliklerimizle, sorunlarımızla, tıkanıklıklarımızla yüzleştik. Şimdi, geleceği yeniden düşünme ve kurma zamanı. Salgını, yeni bir fırsat olarak görebiliriz.

Dünyayı ve memleketi kendimiz için de insanlık için de daha iyi hale getirmek istiyoruz. Hayatı ikisine de uygun hale getirmek için yerel, ulusal ve küresel ölçekte yeni yollar, yeni stratejiler, yeni politikalar istiyoruz. Karmaşıklığın ve belirsizliğin esas olduğu yeni hayat ritminde yeni bir yol haritasına ve zihin haritasına ihtiyacımız var. Kaygının, endişenin, gerilimlerin bu denli yaygınlaştığı bu zaman aralığında güvenli yollara, stratejilere, politikalara, önderliklere ihtiyacımız var.

Dinamik gerek sektörel gerek bölgesel gerekse de küresel bütünleşik yerkürenin ritmine, değişen hayatın rengine ve teknolojik gelişimine uygun, esnek çözümlere ihtiyacımız var. Sorunlarımızın neler olduğunu, kırılganlıklarımızın nerede yattığını, memleketin önündeki bölgesel ve küresel risklerin ile fırsatların, geleceğimiz için neler vaat ettiğini biliyoruz. Neler yapmamız ya da yapmamamız gerektiğini de biliyoruz. Yeterince farklı yol denedik, nelerin olabileceğini ama asıl önemlisi

nelerin olamayacağını öğrendik. Türkiye maalesef “Orta Gelir Tuzağı”na takıldı. Hatta bugün daha da gerileyen ve pandemiyle beraber sorunları daha da ağırlaşan bir ekonomik yapıyla karşı karşıyayız. Üstelik, “Orta Gelir Tuzağı”ndan çıkmayı hedefleyen bölgeler ile yoksulluk sarmalından kurtulmaya çalışan bölgelerin ve hayatın aynı anda var olduğu bir ülkede yaşadığımızın farkındayız. Şimdi, tüm bu bölgesel farklılıkların ayrılmaz bir bütün oluşturduğu ülkemiz için; “bütünleşik, bölgesel ve yerel kalkınma stratejileri düşünülmüş, küresel ekonomiye daha güçlü ve etkin bir biçimde entegre olmayı hedefleyen, kurumları, kuralları ve hukukunu” da kapsayan yeni bir ekonomik programa ihtiyacımız var. Böyle bir “yeni ekonomi programının” başarıya ulaşması aynı zamanda Türkiye’nin “Orta Demokrasi Tuzağı”ndan kurtulmasına da bağlı. Hedeflenen ekonomik başarıyı gerçekleştirmek için demokratik kurumların, ekonomik kurumlar kadar önemli olduğunu ve işleyişlerinin demokratik kurumlara bağlı

olduğunu artık kendi ülke deneyimimizden de biliyoruz.

Türkiye ekonomisinde her bir bölge için dinamikleri, aktörleri, ihtiyaç ve talepleri göz önünde bulundurularak oluşturulacak bölgesel politikaların yanında ekonomi-demokrasi dengesinin vazgeçilmez olduğunu da biliyoruz. Yani kurumları ve denge ve denetim mekanizmaları yeteri kadar güvence altına alınmış, bireysel ve kolektif özgürlükleri evrensel ölçülerde genişletilmiş bir demokratik yönetim sisteminde, demokrasi kültürünün de arzu ettiğimiz toplumsal derinliğe kavuşabileceğini ve “Orta Demokrasi Tuzağı”na düşülmeyeceğini düşünüyoruz.

Bizce, “Orta Gelir Tuzağı” ve “Orta Demokrasi Tuzağı” birbirini beslemektedir. Bu tuzaklar sarmalından kurtulabilmek için gereken toplumsal enerji ve çabanın önündeki en büyük engel ise toplum olarak “ortak ufku” kaybetmiş olmamızdır.

Güçler ayrılığının kalmadığı, bürokratik mekanizmaların tümüyle merkezileştiği yeni yönetim sistemiyle bir yandan meselelerimize, pandemiye de Marmara Denizi’ndeki büyük çevre felaketine de gereken hızda ve etkin müdahale edemediğimizi diğer yandan da şeffaflığın, liyakatin, hukukun giderek eksildiğini gözlüyoruz.

Yaygınlaşan ve derinleşen yoksulluğun yanı sıra toplumda da kimliklere sıkışmışlıklar, siyasi ve kültürel kutuplaşmalar yaşandığını, hukukun üstünlüğüne inancın daha da gerilediğini, ayrımcılığın ve nefret söyleminin yaygınlaştığını, gerçeklik ile ilişkimizin bozulduğunu gözlemliyoruz. Tüm bu engeller ise ortak yaşama irademizi zayıflatmakta, küresel ve bölgesel risklere karşı toplumsal direncimizi son derece kırılgan hale getirmektedir.

Toplumun yeniden “biz” olmaya, ortak ufka ve hedeflere odaklanmaya, devletle mutabakatını yeniden tesis etmeye ihtiyacı olduğu açıktır. Ortak başarıya, ortak heyecana, ortak umuda ihtiyacımız var.

Pandemi tüm topluma ve hepimize, hayatımıza, işimize, memlekete özen göstermemiz gerektiğini öğretti. Aynı zamanda pandemi küresel iş birliklerinin de yerel dayanışma mekanizmalarının da önemini gösterdi. Yine pandemi geleceğin anahtarının bilimde olduğu gerçeğini de tüm açıklığı ile ortaya koydu.

D. ARTIK SORUNLARIMIZIN NE OLDUĞUNU GAYET İYİ BİLİYOR, EKONOMİK VE İNSANİ KALKINMA İÇİN DÖNÜŞÜM ZAMANININ GELDİĞİNİ GÖRÜYORUZ.

1. Yeni ekonomik dönüşüm:

Yeni ekonomik dönüşüm için yerküreyle, havayla, suyla, toprakla ilişkimizi yeniden tanzim eden, iklim değişikliği odaklı yeşil ekonomiye geçişi esas alan, dijitalleşmeyi bir kaldıraç olarak kullanan, yeni girişimleri destekleyen, araştırma-geliştirme çalışmalarının önünü açan, KOBİ'lerin kapasitesini güçlendiren, küresel ekonomide etkin bir aktör olmayı hedefleyen "yeni bir ufka ve yeni bir stratejiye" ihtiyacımız var.

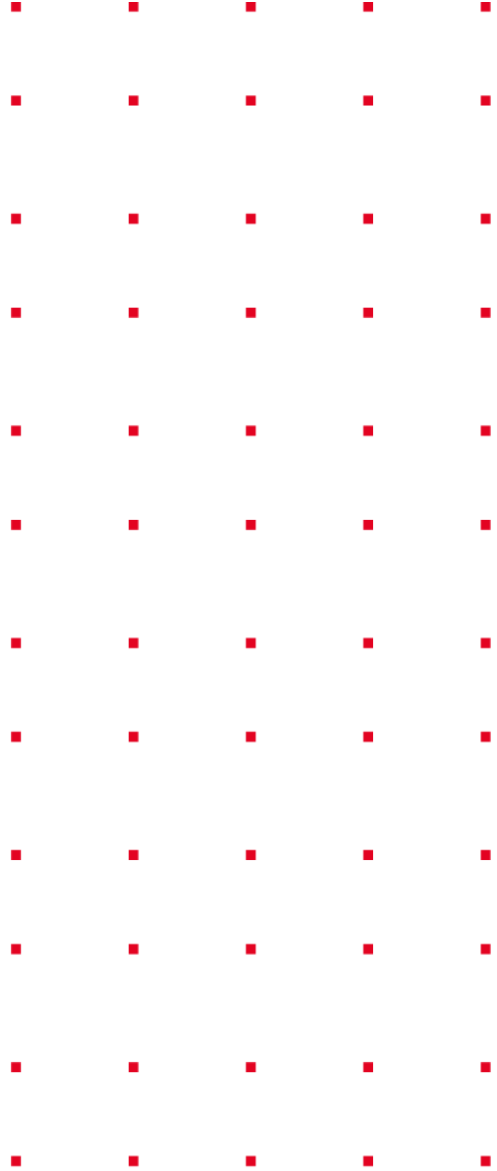
Bölgeler arası ekonomik gelişmişlik farkının ne olduğunu, nedenlerini ve ne yapmamız gerektiğini biliyoruz. Ülkemizin bazı bölgeleri güçlü ekonomik aktör ve dinamiklere sahip ve devletten düzenleyici roller bekliyor. Bu bölgeler, "Orta Gelir Tuzağı"ndan çıkmak için serbest piyasanın gereği olan ekonomik kurumların, kuralların, rekabeti ve girişimciliği özendiren hukukun, bireysel hak ve özgürlük alanlarının güçlendirilmesini bekliyor.

Ülkemizin diğer bölgeleri ise hala güçlü yerel aktör ve dinamiklere sahip olmadığından, yoksulluk çıkmazından kurtulabilmek için devletin öncülüğünde yatırımlara ve hizmetlere ihtiyaç duyuyor. Devletin ekonomideki düzenleyici, standartları belirleyen ve denetleyen etkin rolü kadar yatırımcı ve üretici rolü de aynı zaman aralığında yaşıyor.

Son 40 yıldır kalkınmanın lokomotifliği için özel sektöre güvendik. Gördük ki eğitimden sağlığa, altyapıdan sektörel ve bölgesel yatırımlara tek başına özel sektörün katkısı yetmiyor. Yeni bir kalkınma modeline ve temel stratejiye ihtiyacımız var. “Kamu mu, özel sektör mü?” gibi ikilemlere değil; sektöre ve bölgelere özel, yeni bir girişim ile yatırım modelini kurgulamalıyız. Merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin, STK’lar ile özel sektörün ortak olacağı kapsayıcılıkta ulusal-yerel-özel aktörlerin paydaşlığında bir iş birliği modelini geliştirecek potansiyele sahibiz. Yeni ekonomik dönüşüm için “yerküreyle, havayla, suyla, toprakla ilişkimizi yeniden düzenleyen, iklim değişikliği odaklı eşil ekonomiye geçişi esas alan, dijitalleşmeyi bir kaldıraç olarak kullanan, yeni girişimlerin, araştırma geliştirme çalışmalarının önünü açan, KOBİ’lerin kapasitelerini geliştiren ve küresel ekonomide etkin bir aktör olmayı hedefleyen” yeni bir strateji için toplumsal, ekonomik ve siyasal uzlaşmalara ihtiyaç var.

Bölgesel farkları gidermek ve yerel kalkınmayı hızlandırmak için yerel yönetimler ile yerel aktörlerin önünü açacak düzenlemelere ihtiyaç var.

2. Yerküreyile yeni uyum:

BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'ndan, AB'nin Yeşil Mutabakatı'na tüm dünya, insanlığın karşı karşıya olduğu sorunlar için seferber.

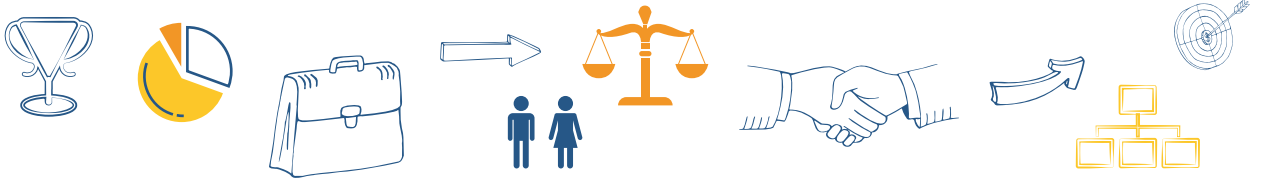

İklim değişikliği, çevre kirliliği ve doğal kaynakların azalması gibi yerküreye ilişkin tüm sorunların artık sürdürülemez hale geldiğini görüyoruz. Havaya, suya, toprağa bu denli hoyrat davranmaya devam edemeyiz. Birleşmiş Milletler'in (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'ndan (SKA), Avrupa Birliği'nin (AB) Yeşil Mutabakatı'na tüm dünyada, insanlığın karşı karşıya olduğu sorunlar için bir seferberlik içinde...

Tüm bu çabaların ve programların merkezinde bugünkü ekonomik yaşamı, modellerini ve zihniyetini sürdürülebilir bir gelecek için dönüştürme amacı yatıyor. Bu hedefle uyumlu olarak AB, Avrupa ekonomisinin 2050'de iklim-nötr olması hedefiyle sera gazı emisyonlarının belirli bir program dahilinde azaltılmasını hedefliyor.

Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında ekonomik büyümenin kaynak kullanımından ayrılması, hiç kimsenin ve hiçbir yerin bu politikadan ayrı tutulmaması, temiz-erişilebilir ve güvenli enerji, temiz-döngüsel ekonomi için sürdürülebilir sanayi gibi bir dizi hedef var

Bu hedefler ülkemiz için de geçerli. Yeni ekonomik dönüşüm stratejisi, BM'nin SKA'ları ve AB'nin Yeşil Mutabakatı ile

uyumlu olmak zorunda. Bu zorunluluk elbette kamunun öncülüğünde, tüm ilgili aktörlere; akademiden sendikalara, STK'lardan iş insanlarına her bir kurum ve kuruluşu büyük sorumluluk yüklüyor. Bu sorumluluk çerçevesinde kamunun öncü rolüne sahip çıkması, katılımcı süreçlerle strateji ile hedeflerin ortaya konması, kurumsal ve kural değişikliklerinin açık-net olarak belirlenmesi gerekiyor.

İçinden geçtiğimiz zor dönemde, ekonomik olarak kalkınmada yeni bir kaldıraç arayışı yaşanıyor. Ham maddeden iş süreçlerine, üretimden nihai tüketiciye uzanan, “insan-çevre” odaklı “yeşil ve dijital” bir ekosistemin kuralları yazılıyor. Teknolojinin daha insan odaklı, daha çevre odaklı, daha sürdürülebilir ve verimlilik artışı yarattığı yeni bir refah toplumu yolculuğu planlanıyor.

Ülke olarak kaybedecek bir saniyemiz dahi yok. Kamu yönetimine zaman kaybetmeden ilgili ve öncü, düzenleyici otoritenin tanımlanması, gerekli mevzuatın bir an önce tamamlanması için çağrı yapıyoruz. Çünkü en önemli dış ticaret ortağı AB bölgesi olan Türkiye'nin, bu durumu nasıl fırsata çevireceğini bir an önce tasarlamalı ve hayata geçirmeliyiz.

Aynı zamanda Yeşil Mutabakat sürecinin

ülkemiz açısından bir diğer kritik yansımalarının AB'nin Serbest Ticaret Anlaşmaları'nın (STA) sürdürülebilirlik ve Paris İklim Anlaşması'nın uygulanması hükümlerini de içerdikğine ekonomik-siyasal aktörler ile kamuoyunun da dikkatini çekmek isteriz.

Bu hedefler doğrultusunda hem üye şirketlerin hem iş insanlarının zihinsel ve kurumsal dönüşümlerine çaba harcamamız gerektiğinin bilincindeyiz. Türkiye'nin oyunun dışında kalmaması için iş dünyasının yaratacağı farkındalık ve liderliğin de büyük önem taşıdığını biliyoruz.

TÜRKONFED olarak hem yerel, kamu ve sivil aktörlerle her türlü yapıcı ve katılımcı iş birliğini hem de küresel ölçekte iş birliklerini kaçınılmaz görüyoruz.

3. Sosyal devleti yeniden düşünmek:

Bilim insanları ülkemizde yoksulluğun kalıcılışmakta olduğunu, yeni kuşaklara devredildiğini, sınıflar arası veya refah seviyesi grupları arası geçişgenliğin neredeyse artık yok olduğunu sıklıkla açıklıyor.

Sağlığı ve eğitimi neredeyse tümüyle özel sektöre devretmeye çalışırken hanelerin geçimi, sağlık ve eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, bir bakıma tüm yurttaşların onurlu yaşam hakkı konusunda yoksulluk-yoksunluklar derinleşirken sosyal devletin rolü ile sosyal politikaları yeniden tartışmaya, yeni bir sosyal devlet tanım ve politikalarında toplumsal- siyasal uzlaşmalar üretmeye ihtiyacımız var.

Merkezi hükümetin ve yerel yönetimlerin gündelik ihtiyaçları karşılamayı esas alan yardım politikalarıyla bu meseleyi çözemediğimiz anlaşıyor. Yeniden dayanışmayı örgütlemek, onurlu yaşam hakkını esas alan yeni bir strateji geliştirmek için merkezi hükümet, yerel yönetimler ile STK'ların iş birliğinde geniş katılımlı konseylere ve kooperatif çalışma modellerine ihtiyaç var.

“Orta Gelir” ve “Orta Demokrasi” gibi “Orta Eğitim” tuzağından da kurtulmaya ihtiyacımız var. Eğitim politikamızı temelden yeniden tartışmamız gerekiyor. Ekonomik dinamizmi teşvik etmek için aynı zamanda çocuklara, gençlere, kadınlara yani insan sermayesine büyük yatırım yapmak zorundayız. Analitik düşünebilen, dünyaya-bilime ve bilgiye açık nesiller yetiştirmek zorundayız. Geleceğimizi emanet edeceğimiz

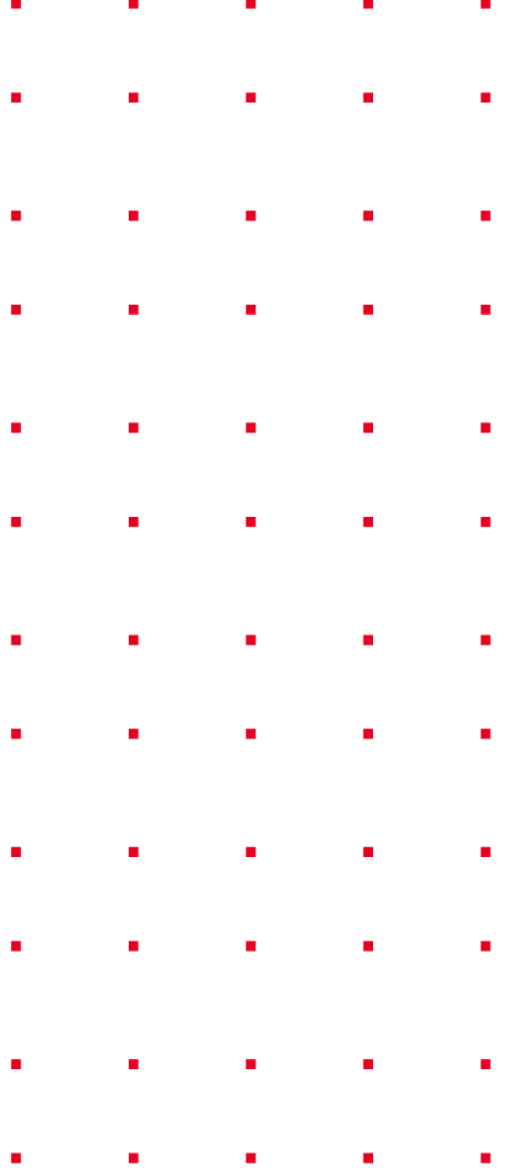
çocuklarımız ve gençlerimizin önüne yeni hedefler, yeni fırsatlar, yeni ufuklar ve yeni umutlar inşa etmek zorundayız.

Her çocuğun eğitim-öğretim hakkından yararlandığı; eğitim hayatı boyunca devlet tarafından finansmanın ve imkanların sağlandığı;

Her yurttaşın eşit-adil ve sosyal devlet ilkesi gereği sağlık hakkından yararlandığı, sağlık hizmetlerine erişiminin mümkün olduğu;

İnsan onuruna yakışan bir yaşam hakkı için “iş ve aşın” güvence altında olduğu;

İstihdamın, sosyal güvenliğin ve yaşlılığın garanti edildiği; “yeni bir sosyal devlet zihniyeti” ile stratejisine ihtiyaç var.

4. Denge ve denetleme mekanizmalarını güçlendirmek:

Denge ve denetleme mekanizmaları kurulmamış, güçler ayrılığı tesis edilmemiş, yasama, yargı ve yürütmenin rol tanımlarının net ve demokratik olmadığı bir sistemde sorunlarımızın çözölemeyeceğini göröyoruz.

Türkiye yönetim sistemini değıştirdi ve “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi” adıyla aslında “Başkanlık Sistemi”ne geçti. Yaşanan iki yılda, yeni sistemin gerektirdiğı yeni kurumsal yapılanmaların gerçekleştirilemediğı, yönetimin olabildiğıne merkezileştiiğı ve güçler ayrılığının oldukça zayıfladığı da göröldü. Siyasi kutuplaşma ile yaşanan bu değışikliğini neleri gerektirdiğini deneyimledik.

Meselemiz başkanlık veya parlamenter sistem meselesinden daha çok, seçilen yol ile sistemin doğru ve sürdürülebilir olmasıdır. Denge ve denetleme mekanizmaları kurulmamış, güçler ayrılığı tesis edilmemiş, yasama, yargı ve yürütmenin rol tanımlarının net ve demokratik olmadığı bir sistemde sorunlarımızın çözölemeyeceğini göröyoruz. Başkan’ın veya Başbakan’ın kim ve hangi partiden olduğundan bağımsız olarak “şeffaflık ve hesap verebilirlik”in olmadığı, kuvvetler ayrılığının tesis edilmediğı bir sistemin sürdürülebilir olamayacağı açık.

Böyle temel unsurları eksik bir sistemle de ne ekonomik kalkınma ne de insani kalkınma mümkün görünüyor. Denge - denetleme mekanizmaları kurulmadan ve güçler ayrılığı tesis edilmeden hukukun

üstünlüğünü sağlamak; toplumda hukukun üstünlüğüne inancı yükseltmek kısacası ortak ufka güvenmek de zor görünüyor.

5. Demokrasiyi “demokratikleştirmek” yani yaşam tarzı haline getirmek:

Tartışma, toplumların nasıl dünyaya açılacakları, demokratikleşecekleri ve çoğulcullaşacakları hakkında değil artık. Asıl mevzu, toplumların hangi niteliklere sahip olacakları. Demokrasi bir yönetim biçimi değil çoktandır bir yaşam tarzı.

Dünyanın yaşadığı sorunlar ve çağ değişiminin gerektirdiği yeni zihniyet, kurumlar ve kurallar bütününün gösterdiği problem, temsili demokrasinin küresel ölçekte tıkanıdır. Hemen hemen tüm ülkeler, karmaşıklık ve belirsizliğin getirdiği tedirginlik ile yaşanan kimliklere sıkışma süreçleri nedeniyle artan toplumsal kutuplaşmalar ve gerilimler yaşıyor. Bu toplumsal iklim, temsili demokrasinin içini boşaltıyor. Çoğunluk veya çoğunluk kimliğinin hakim olduğu, ayrımcılığın ve ötekileştirmenin güçlendiği toplumsal - siyasi gerilimlerin çatışmalara dönüşme eğiliminin gözlemlendiği süreçler yaşanıyor.

Dünya, güvenlik ile özgürlük, refah ile demokrasi ikilemleri arasında zihni bir sıkışma içinde. Yalnızca çoğunluğun tercihlerine göre şekillenen yönetimler ve politikalar da bugünün sorunlarını çözmeye yetmiyor. Teknolojik devrim, bilişim ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ile ürettiği sonuçlar bütün toplumları açılmaya zorladı. Dolayısıyla tartışma, toplumların nasıl dünyaya açılacakları, demokratikleşecekleri ve çoğulcullaşacakları hakkında değil artık. Asıl mevzu, toplumların hangi niteliklere sahip olacakları. Demokrasi bir idare biçimi değil, çoktandır bir yaşam tarzı. Demokrasi artık yöntemler arasında bir

yöntem, siyasetler arasında bir siyaset olmaktan çıktı, bir hayatta kalma koşuluna dönüştü. Siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik taleplerin bu kadar çeşitlendiği ve farklılaştığı bir dünyada ortak yaşam, yalnızca tüm bu farklı taleplerin bir arada olmalarından beslenen hatta bunu teşvik eden bir demokrasi ile olanaklı görünüyor. Dünyanın gidişatı, o farklılıklardan kurtulmayı imkânsızlaştırdığı için de demokrasi bir tercih değil artık sürdürülebilir bir hayatın temel koşulu oldu.

Tam da bu nedenle demokrasiyi yalnızca siyasal partiler arası rekabet ve seçimlerden ibaret görmek mümkün değil. Aksine bu denli farklılaşmış ekonomik, kültürel ve siyasal farklılıkların bir arada olduğu ülkemizde her farklılığın onurlu bir yaşam hakkını sağlamak ortak görevimiz. Her farklılığın kendi ihtiyaç ve talepleri üzerinden örgütlenebildiği, siyasete katılabildiği, toplumsal ve siyasal müzakereler ile ikna ve uzlaşma süreçlerini geliştirebildiği oranda ortak yaşama irademizi güçlendirebiliriz. Bunun başlama noktası da önce demokrasimizi demokratikleştirmek yani yaşam tarzı haline getirmek olmalıdır. Çünkü var olan sorunlarımızı siyasetin ustalığı ile çözmek dışında, özgür irademizle yapmaktan başka yolumuz da yok.

Bunun ilk adımı da siyasi alanı doğallaştırmak ve siyaset yapabilmenin önündeki engelleri kaldırmaktan geçiyor. Siyaset her türlü farklılığa ve talebe açılmadıkça yani toplumu kavrayacak bir çoğulculuğa erişmedikçe, demokrasi anlayışımızı demokratikleşmemiz mümkün olmayacak.

Yasalardan ve uygulamalardan fikir, ifade ve örgütlenme özgürlüklerini ihlal eden her türlü unsuru temizlemekle işe başlamak gerekiyor. Seçim barajını bir an önce kaldırmak; siyasi partiler yasasını kısıtlayıcı ve yasaklayıcı her ayrıntıdan kurtarmak, böylesi bir siyasal zeminde herkesin kendi ihtiyaç ve talepleri için örgütlenebilmesinin yolunu açmak gerekiyor. Ancak böyle bir siyasi zemin, herkesi, ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda müzakere-ikna-uzlaşma süreçlerine katabilir.

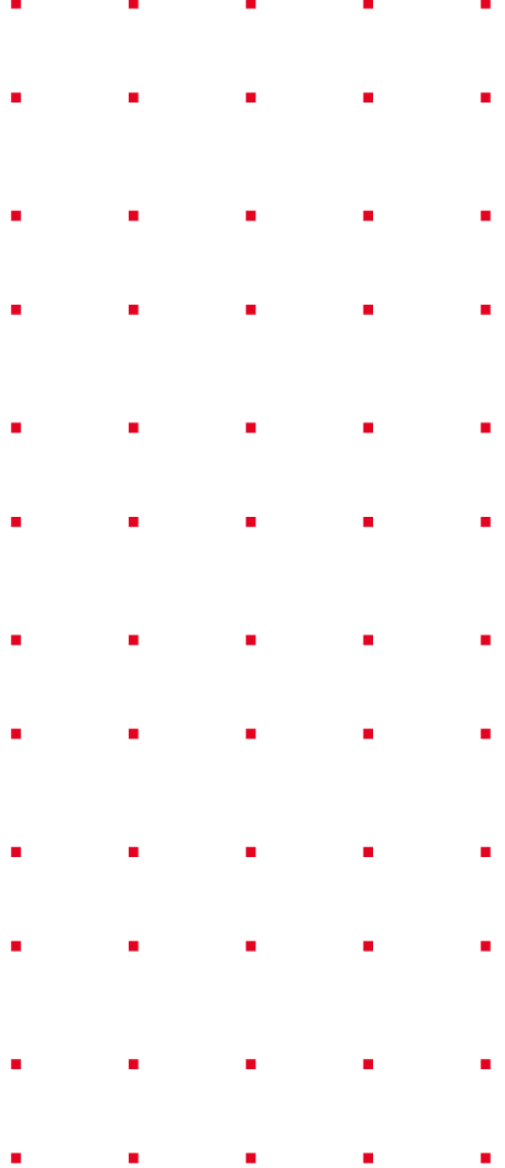
Katılımcı demokrasinin önünde temel bir zihinsel eşik mevcut. Tüm aktörlerde, topluma ve yurttaşlara güven düşük. Buna bağlı olarak da tek tip yurttaştan oluşan bir toplum üretme ve farklılıkları yok sayma eğilimi gözlemleniyor.

Her ülke ve toplum kendi öyküsüne, tarihine, kültürüne ve toplumsal yapısına uygun yollar ile demokratikleşiyor. Bu

süreci büyük gerilimlerle yaşayanlar kadar toplumsal uzlaşmayla aşanlar da var. Bizim sorunumuz, ülkemizin demokratikleşme öyküsünün içeriği ve biçimi konusunda bir mutabakatımızın olmamasından kaynaklanıyor.

Belirsizlik, yeni hayatın temel karakteristiklerinden biri oldu. Bu denli çok aktörlü, çok eksenli ve çok boyutlu bir hayatın, ne yana doğru evrileceğini bilemiyoruz. Ama bildiğimiz bir gerçek de tek hayat tarzına, tek fikre, tek model ve yöntemlere dayalı bir hayat üzerinden memleketimizin geleceğini inşa edemeyeceğimizdir. Geleceğin belirsizliği ve öngörülemez oluşuna karşı, çeşitliliği, farklılığı, çoğulculuğu korumaktan başka yolumuz yok. Çünkü ancak bu şekilde karşımıza çıkacak sorunlara çözüm üretme kapasitemizi çeşitlendirebilir ve artırabiliriz.

6. Yerel kalkınma için yerel yönetimleri yeniden tanımlamak ve yerel demokrasiyi inşa etmek:

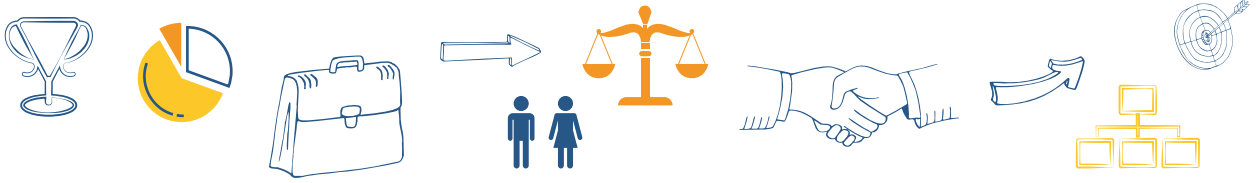
Her bölge ve ilimizin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi de ekonomik aktör ve dinamiklerinin gelişmişlik düzeyi de farklı. Bugünün dünyasında sorunların çözümlerini tek tip-standart-merkezden belirlenen modeller ve politikalarla sağlayabilmek mümkün değil.

Ekonomik, sosyolojik ve kültürel açıdan her bölgemizin ve ilimizin farklı toplumsal dokusu, farklı ihtiyaç ve taleplerinin yanı sıra farklı sorunları da var. Her bölge ve ilimizin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi de ekonomik aktör ve dinamiklerinin gelişmişlik düzeyi de farklı. Bugünün dünyasında sorunların çözümlerini tek tip-standart-merkezden belirlenen modeller ve politikalarla sağlayabilmek mümkün değil. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ve yerel demokrasinin mekanizmalarının kurulmasına ihtiyaç var.

Kaldı ki büyük göç ve nüfus hareketleri nedeniyle geleneksel kır-kent tanımlarının yetmediği yeni bir merkez var karşımızda. Bugün, “Metropol”, “Megakent”, “Kent-Bölge” gibi ya da ülkenin idari yapısı bakımından “Büyükşehir” kavramlarıyla açıklanmaya çalışılan bir başka yerleşim biçiminden söz ediyoruz. Metropol yalnızca coğrafi yaygınlık ya da nüfus sayısı bakımından büyüklük ifade etmiyor. Metropoliten kentlerden farklılaştığı asıl nokta, içerdikleri ekonomik, sosyal, kültürel farklılıkların ve buna paralel olarak hayat tarzlarının çoğulculuğu ve gündelik hayatın ritmi.

Metropoller yalnızca niceliksel olarak değil nüfusun ürettiği dinamiklerin içeriği ve niteliği itibarı ile de bildiğimiz kentlerden

ayırışıyor.

Her şeyden önemlisi metropoller ekonomik hayatın, üretimin ve tüketimin de yoğunlaştığı yerler. Yaşadığımız çağda ekonomik üretim hizmet sektörüne doğru kaymış durumda. Yani metropoller aynı zamanda teknolojik girişimlerin ve üretimin de merkezi.

Girişimci ruhun, yenilikçiliğin, mali ve entelektüel sermayenin yoğunlaştığı, ekonomik fırsatların ve çekiciliğin daha yüksek olduğu çekim merkezleri. Hava, ışık, ses ve çevre kirliliğine, trafik yoğunluğu, asayiş ve güvenlik sorunlarına rağmen metropollerin cazibesi artmaya devam ediyor.

Metropolleşmenin ürettiği asıl sorun ise yönetim meselesi. Sanayi toplumunun gereksinimlerini karşılamak üzere geliştirilen yerel yönetim kavramı ve zihniyeti ile bugünün metropolleri yönetilemiyor. Her biri kendi başına özel karakter ve farklılık taşıyan coğrafyalara sahip. Geleneksel belediyeçilik anlayışı ya da tek tip model ve yasalar ile yönetilmesi zorlaşıyor. Bu nedenle değişimin boyutları, yeni bir yönetim biçimini de gerekli kılıyor.

Dünyada ve ülkemizde ulusal hükümetlerin ulusal politikalarının taşıyıcısı olan metropoller, entelektüel ve sosyal sermaye

birikimini de çektikleri için ülkelerin ekonomik ve siyasal stratejilerini doğrudan etkileme potansiyeline sahip. Buna karşın ulusal yönetim hiyerarşisinde ikincil durumdalar.

Yeni yönetim zihniyeti ve modeli ile metropoller, pek çok sorunun çözümünde ulusal hükümetlere göre daha hızlı, daha etkili ve daha demokratik bir idari model üretebilir.

Ulusal düzeydeki bazı gerilimler kalıcılaşıyor, özellikle Türkiye’de olduğu gibi kimliklere sıkışma ve kutuplaşmalar, sorunların çözümünde kilitlenmeler yaşıyor. Yerel yönetimlerde vücut bulacak bir zihinsel dönüşüm, metropollerin ulusal politikaları etkileme gücü sayesinde, kimliklere ve kalıplaşmış siyasi pozisyonlara sıkışmanın yarattığı çözümsüzlükleri aşmayı sağlayabilir.

Ulusal düzeyde kimlikler ve ideolojiler ile çözümsüz ve kadim meselelerin ürettiği zihni ve ruhi ambargolar; temiz içme suyu, temiz hava gibi gerçek sorunlar karşısında önemlerini kaybedebilir, zihni eşikler aşılabılır.

7. Toplumsal dönüşümü hızlandırmak:

Eğitimde fırsat eşitliği, çalışma hayatında cinsiyet eşitliği, toplumsal ilişkilerin tamamında hukukun üstünlüğü ilkelerini hâkim kılmalıyız.

a - Eğitim: *Yeni ve kapsamlı bir eğitim reformu, yeni ekonomik dönüşümün öncüsü ve kaldıracı olmalıdır.*

Son 300 yıldır dünya ekonomisinden aldığımız yüzde (0,7-1,03) payı artırmak, toplam faktör verimliliğine odaklanmak, katma değeri yüksek bir ekonomiye geçmek için üç önemli tuzaktan, yani “Orta Gelir, Orta Demokrasi ve Orta Eğitim” tuzaklarından kurtulmalıyız. Ülke olarak topyekûn bir atılım yapmaktan başka çözüm yolu görünmüyor. Şimdi bu dönüşüm dünyasında, geçici çözümler değil kalıcı reformların zamanıdır.

Yeni ekonomik dönüşümün en önemli kaldıracı eğitim reformu olacaktır. İhtiyacımız bu dönüşümün gerektirdiği eğitilmiş ve nitelikli insan kaynağıdır. Bu hedefle; analitik düşüncenin, sorgulamanın, yenilikçiliğin, özgürlüğün esas olduğu zihinler ve insanlar için kapsamlı bir eğitim reformu kaçınılmaz görünmektedir.

■ Bilgi toplumunun gerektirdiği eğitim

sistemi için eğitimi, ekonomik ve toplumsal kalkınma politikalarının odağına alan bir stratejiye;

■ Eğitim, iş dünyası, akademi ve özel sektör arasındaki bağın yenilikçi bir şekilde kuvvetlendirilmesine;

■ Eğitim-mesleki eğitim ve hayat boyu öğrenme alanında kapsamlı bir programın hazırlanmasına;

■ Bilgi toplumunun gündeminde olan “yeni beceriler ve işlerin” programa dahil edilmesine;

■ Küresel rekabete uygun küresel bilgi ve becerilerin hedeflenmesine;

Kısacası çok daha radikal düşünmeye ve radikal hedefler koymaya ihtiyacımız var. Yeni ve kapsamlı bir eğitim reformu, yeni ekonomik dönüşümün öncüsü ve kaldıracı olmalıdır. Yine bu reform her bir çocuğumuzun, gencimizin, yetişkinimizin her seviyede kaliteli eğitim ile öğretime erişimini garanti etmelidir.

En önemli sermayemiz olan gençlerimizi, tersine beyin göçüne ikna edeceğimiz bir ortamı sadece ekonomik değil aynı zamanda demokratik standartlar ile kurabiliriz. Yaratıcı fikirler, girişimci ruh

ve yenilikçilik ancak eleştirel düşüncenin hayata geçtiği toplumlarda ortaya çıkıyor.

Resmi verilere göre ülkemizde işsizlik oranı yüzde 14'lerde iken genç işsizlikte yaşanan tablo acı vericidir. Her dört gençten birinin işsiz olduğu ülkemizde, işletmeler nitelikli eleman bulmakta zorlanmaktadır. Sorunu çözmenin tek yolu, eğitim sistemimizin nicelikten çok niteliği, diplomadan çok beceri ve yetkinliği hedefleyen kapsamlı reformundan geçmektedir.

b - Toplumsal cinsiyet eşitliği: Cinsiyet eşitliğini hayatın her alanında sağlamak ülkemizin sosyo-ekonomik kalkınması açısından vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

TÜRKONFED olarak, kadınların eğitime, çalışma hayatına ve siyasete katılımını teşvik edecek ve sürdürülebilir kılacak çalışmalarımıza kurulduğumuz günden bugüne ara vermeden devam ediyoruz. Kadınların iş ve sosyal hayata katılımlarını artırmak, ülkemizin sürdürülebilir kalkınmasına, bölgelerarası gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesine, toplumsal birlikteliğin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Bir yandan kadınların eşitlik ve adalet

taleplerinin karşılanması diğer yandan da toplumsal dönüşümün zihinsel ve ruhsal engellerinden birisi olan toplumsal cinsiyet eşitliği konusu, önümüzdeki en önemli eşiklerden biridir.

Kadın istihdamının artması ülkemizin kaliteli büyümesi ve sürdürülebilir kalkınmasında önümüzdeki dönemlerin de önemli konularından biri olacaktır. Ülkemizin toplam faktör verimliliği artışı için gerekli destek ve sosyal güvenlik programları, kadın gücünü etkin kılacak şekilde bu teşviklerin geliştirilmesi ile sağlanacaktır.

Kadın istihdamını teşvik eden sosyal programların haneye, çocuklara ve dezavantajlı gruplara daha çok yansımaları ile fırsat eşitliğini tesis etmek ve güçlendirmek, ekonomide büyümenin kapsayıcı niteliğini de artıracaktır. Kadının özellikle eğitim ve ekonomik alanda güçlenmesi, ülkemizin refah seviyesini artırırken, kalkınma dinamiklerimizi de ivmelendirecektir.

Ülkemiz son yıllarda istihdam ve iş gücüne katılımda önemli mesafeler kat etse de içinde yer aldığımız G20 ülkeleri arasında kalmamız, toplumun yarısını oluşturan kadınların ekonomiye katılımını artırmakla mümkündür. Güçlü kadın; güçlü toplum,

güçlü ekonomi ve güçlü demokrasiye giden yolun anahtarıdır. Bu doğrultuda şiddeti en temel insan hakkı ihlali olarak kabul ediyor ve ülkemizin öncüsü olduğu İstanbul Sözleşmesi'nin devamı ile etkin uygulanmasının birlikte yaşam kültürümüzü de geliştireceğine inanıyoruz.

c- "Biz" olmak ve hukukun üstünlüğüne inancı yükseltmek: Uzun bir süredir Türkiye, kültürel kimliklere sıkıştı ve kutuplaştı. Bugün ortak yaşam irademizin zayıflıyor olduğunu, yargıya duyulan güvenin azaldığını, "biz" duygusunun herkesin kendi kimliğinden, siyasi tercihinden ve hayat tarzından ibaret olan kesimleri kapsadığını gözlüyoruz.

Hayatın her alanında yaşanan ayrımcı söylem "biz" duygusunu zayıflatıyor. Hemen herkesin siyasi, etnik, inanç ve hayat tarzı temelli farklılıklardan kaynaklanan bir "öteki" tanımı ve duygusunun olması toplumsal esenliği düşürüyor. Bugün Türkiye küresel aktör olmak ve AB'ye tam üye olma hedefi taşıyor. Bunun için toplumun demokratikleşmesi, kendi içerdği çoğulculukla barışması gerekiyor. Bu da kapsamlı bir toplumsal dönüşüm demek.

Bu değişim ve dönüşümleri başarmanın

en önemli ön koşulu yeniden "biz olmak" ve "ortak bir ufka bakmak". Toplumun yarısının, çeyreğinin, milyonlarca sade vatandaşın etnik kökeni, inancı, hayat tarzı, fikirleri farklı diye değişimin önünde engel olduğunu varsaymak yerine, kapsayıcı bir yeni "biz" olma hayalini canlandırmak ve geliştirmek zorundayız. Yeni toplumsal mutabakatı birbirimize katlanmanın yollarını arayarak mı kuracağız, ortak geleceğe dair birbiriyle konuşabilen, birbirini çoğaltan ve değiştiren insanların farklılıklarıyla beraber paylaştığı bir hayat ütopyasıyla mı? Asıl soru bu!

Yeni "biz" olma hayalini canlandırmak için bireylerin niyetleri ile siyasi aktörlerin olumlu katkılarına ihtiyacımız var. Ama bundan da öte yeni bir hukuki çerçeve lazım. Devrim niteliği taşıyan toplumsal ve siyasal değişimlerin, hukuk ile desteklenmesi, yaşanacak sorunların da önüne geçecektir. Aksi ise felaketlere yol açabilir.

Son üç yıldır deneme-yanılma ile yürütmeye çalıştığımız yeni sistemin sorunlarıyla yaşıyoruz. Toplumsal yaşamın kuralları, 85 milyonun ortak gereksinimlerine göre değil güç sahiplerinin ihtiyaçlarına göre şekilleniyor. Bu yüzden insanlar, hukuka ve yargı kurumlarına güvenmiyor. Alarm çanları

uzun zamandır çalışıyor. İnsanlar, kurallara ve yasalara uyup uymamanın yöneticilerin keyfiyetine kaldığı bir bağlamda, o kuralların işlerliğine olan inançlarını da yitiriyor. Sözün özü yönetim gibi toplum da kuralsızlaşıyor.

Yaşadığımız karmaşa içinde tek eksiklik hukuk da değil. Bozulan toplumsal mutabakat ile hukukun bir parçası olan etik ölçüler, moral değerler de gücünü yitirdi. Herkesin kendi doğrusu, uygun hukuk ve ahlak anlayışı, ona göre biçimlediği bir yaşam tarzı var. Bu da bizi giderek birbirimizden uzaklaştırıyor, toplumsal yaşamı gettolaştırıyor ve herkesi kendi mahallesine sıkıştırıyor. Bu ruh hali de yeni bir “biz” olma hayalini canlandırmanın önündeki en büyük toplumsal engel olarak karşımıza çıkıyor.

Bu nedenle yeni bir “biz” olma hayalini canlandırmanın ve geliştirmenin yolu, yeni bir anayasa dâhil olmak üzere hukuku baştan aşağıya yenilemekten geçiyor. Ama yalnızca yazılı hukukun yetmediği açık. Bu nedenle devletin yurttaşına, bireylerin birbirine ve hukuka güvensizliğine dayanan, önceliği devlet olan zihniyet ve algı kalıplarının da değişmesi gerekiyor. Türkiye’nin yeni oluşan dünyada layık olduğu yeri alabilmesi için üzerinde herkesin mutabık olacağı bir gelecek

tasarımı yapmak, biz olmak duygusunu güçlendirecektir. Ancak o zaman bu gelecek resmi, yeni ve sivil bir anayasa ile taçlandırılabilir. Anayasa, siyasiler arasında bir mutabakat metni değil bir toplum sözleşmesidir. Toplumun tüm kesimlerinin katılımı ile kapsayıcı bir şekilde yapılmalıdır.

Hukukun üstünlüğüne inancın güçlenmesi, yargının tam bağımsız olabilmesi için yargı üst yapılanması siyasilerin kontrolünden çıkarılmalı, hiçbir kişi, grup veya koalisyonun kontrol edemeyeceği, nüfuz kuramayacağı şekilde ve gerçek anlamda tam bağımsız yapıya kavuşturulmalıdır. Yargıdaki idari nitelikteki her türlü karar ve işlem, yasal denetime açılmalı, bu amaçla yargı konularında uzman bir mahkeme oluşturulmalıdır.

Türkiye toplumu yetişmiş insan kaynağı ve derin kadim kültürü ile her türlü sorunu çözebilecek yetkinliğe sahiptir. Ancak kanun önünde demokratik yönetim, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı olan, siyaseti ve sivil toplumu düzenleyen yasaların kısıtlayıcı, tek tipliliği ve lider oligarşisini güçlendiren karakterleri nedeniyle toplum kendisini devlet yönetiminde temsil edemez hale gelmiştir. Siyasi hayatı ve sivil toplumu düzenleyen yasaların demokratikleştirilmesi zorunlu başlangıç adımlarından biri olacaktır.

E.PANDEMİYLE BİRLİKTE PİYASA VE ŞİRKET YAPILARININ EVRİMİ:

Toplumların ve müşterilerin şirketlere, markalara, iş insanlarına bakışları da değişiyor.

Toplumların ve müşterilerin şirketlere, markalara, iş insanlarına bakışları, pandemi etkisiyle daha da hızlanmış olarak değişiyor. Karşılaşılan zorluklara, yaşanmakta olan risklere karşı toplumlar ve insanlar pes etmedi. Her ülkenin toplumu daha iyi bir yarını kurmak için mücadele ediyor. Böylesi zamanlarda toplumlar kendilerine yol gösterecek, vizyon sunacak yalnızca siyasi liderler değil iş insanları, bilim ve sanat insanları, sivil toplum liderlerini de arıyor.

Bu dönem iş dünyası için de yeni bir şans ve fırsat penceresi sunuyor. Sade yurttaşlar artık şirketlerin, iş insanlarının gelirlerini, bilançolarını önemsemeleri kadar memleketlerini de önemsemelerini bekliyor; şirketleri yalnızca kâr odaklı varlıklar olarak algılamıyor. Toplumun ve ülkenin refahı ile huzurunun dert edinilmesi yerkürenin, havanın, suyun ve toprağın da korunmasını bekliyor.

İş dünyası olarak ülkemizin ve dünyanın daha sürdürülebilir dönüşümüne yardımcı olmamız gerekiyor. Şirketlerin büyümesi ve güçlenmesi kadar ülkenin kalkınmasına destek verirken, yoksulluk ve adaletsizlikle mücadele etmeli; yerel kalkınma ve yerel demokrasinin inşasına katkıda bulunarak, ülkemizin demokratikleşme yolculuğunun rehberlerinden biri olmalıyız.

1. İş modelleri artık ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri kapsayan nitelikte: Bu konuları artık işlerimizin, şirketlerimizin tavrının, üslubunun, iş yapış biçiminin esası haline getirmemiz gerektiğinin, büyük bir davranışsal değişime hazır olduğumuzun farkındayız.

İklim değişikliğinin ve çevre kirliliğinin ülkenin bekası için yaşamsal önemde olduğunu biliyoruz. Toplumun sağlığı için olduğu kadar toplumun refahı ve huzuru için de sorumluluklarımızın bilincindeyiz. Bu konuları artık işlerimizin, şirketlerimizin tavrının, üslubunun, iş yapış biçiminin esası haline getirmemiz gerektiğinin, büyük bir davranışsal değişime hazır olduğumuzun farkındayız.

Yerkürenin ve gündelik hayatın ritmindeki değişim nedeniyle ekonomik model,

Üretim ve tüketim modelleri de değişiyor. Yerkürenin ritmindeki değişim ham madde kaynaklarının sonsuz olduğu sanısıyla ölçeğe dayalı üretim biçimini değişime zorluyor. Bu değişimin sebebi yalnızca kaynakların tükenmesi değil bu konularda toplumsal duyarlılıklar da yükseliyor. Sürdürülebilirlik kaygısı küresel ve ulusal kararları etkiliyor. Kalıcılaşan yoksulluk ve adaletsizlik, bu sorunlar etrafında yerel ve küresel ölçekteki yeni siyaset arayışları, mevcut ekonomik ve iş modelinin sürdürülemez olduğunu her gün gösteriyor.

Öte yandan bu değişimin kolay ve kısa sürede olmayacağı da açık. Teknolojik devrim sayesinde iş yapış biçiminden düşünce sistematığına bir dizi büyük değişiklik yaşandı. Ama bu değişimler üretim modelinden çok üretim sürecinin organizasyonunu, verimliliği, hizmet biçimini ve lojistiği değiştirdi. Ama bu devrim atık yönetimini, kimyasal kullanımını, karbon salımını, enerji ve petrol ihtiyaını ve üretimini, daha da önemlisi bu üretim modelinin yerküreye verdiği zararı değiştirmeye yetmedi.

Ekonomik gelişmişlikte kalkınma, büyüme ve başarı tanımları değişiyor. Yerküreyi ve insanı alabildiğine hoyrat kullanan ekonomik kalkınma ve büyüme anlayışı ile ona bağlı olarak gelişen ölçüm modelleri

tarihe karışıyor. Bilgi ağının ekonomik başarı tanımının ne olacağı, büyüme ve kalkınmanın ne anlama geldiği tartışmaları ile ekonomi biliminin geldiği yer belirleyici olacak. Geleceğin ekonomi politika ve stratejilerinin hangi parametrelere yaslanacağı da bu tartışmalar ile vücut bulacak gibi görünüyor.ülkeler ve kıtalar arası adaletsizlik ve yoksulluk yalnızca küçük maddi destek politikalarıyla çözülemedi. Adaletsizlik ve yoksulluğun ürettiği gerilim, iş dünyasının ve iş insanların varlıklarını da tehdit ediyor. şimdiden nitelikli emek ihtiyaını karşılayamamak, talep yetersizliği ve kaynakların tükenmesi gibi sorunlarla baş başayız.

Bu konularda toplumsal ve küresel duyarlılığın yükselmesi ve siyasete etkisi, popülist liderlerin elinde ekonomiyi disipline etme arayışına ve otoriterliğe yeni imknlar açıyor. Popülist liderler sürdürülebilirlik açmazını daha da derinleştirirken; ulus-devletlerin kaynakları azaldığı ve pazarları daraldığı için giriştikleri yeni bölüşüm kavgaları-savaşları da işleri iyice içinden çıkılmaz hale getiriyor.

Ekonomik aktörlerin önünde iki yol görünüyor: Mevcut zihin haritalarını takip edip hayatın ve yerkürenin değişen

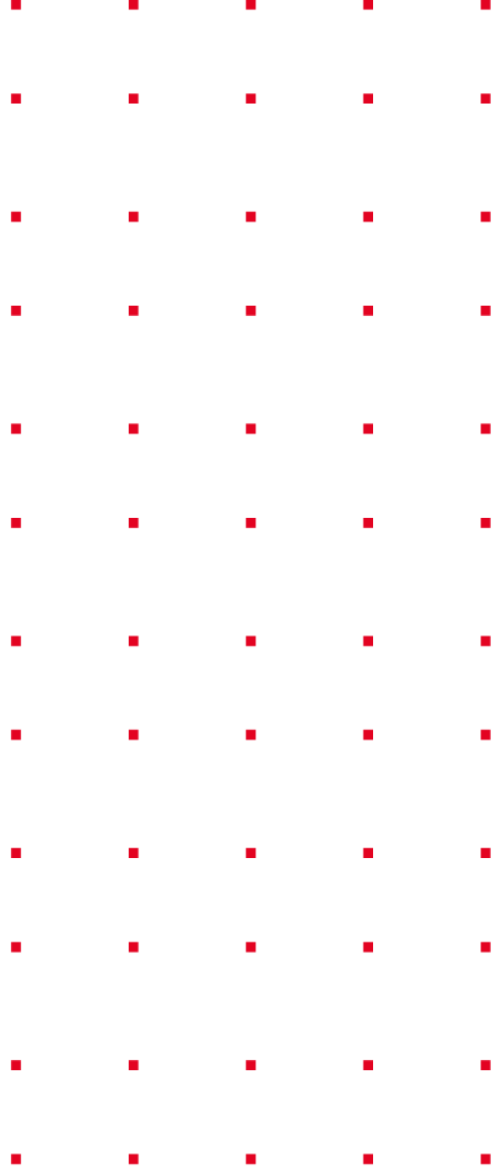

ritminin dışında kalmak ya da yeni bir üretim, mülkiyet ve bölüşüm modeli geliştirilmesine katkıda bulunmak. Ortak hayalin, ortak ufkun, ortak umudun bir parçası olmak.

Adaletsizlik ve yoksulluk mevcut ekonomik modeli sürdürülemez kılıyor. Böylesi bir problemin de ulus-devletlerin politikaları, kısıtlamaları, sınırlarında yükselttikleri duvarlar ile çözülmesi zor görünüyor. Hayatın yeni ritmine doğan, zihin haritaları ve duyarlılıkları çoğulculuşmuş yeni tip şirketler ve siyasi aktörler, devletleri zorluyor.

Şirketlerin ve devletlerin, toplum ve bireyler ile -ister çalışan ya da müşteri ister seçmen ya da yurttaş olarak- ilişkilerini yeniden düzenlemek zorunda kaldığı yeni bir çağın başlangıcındayız. Artık şirketler, işleri ile memleketi ve dünyayı yaşanabilir hale getirmenin yollarını da aramak zorunda. Aksi halde toplumla sürdürülebilir ilişki kurmaları zor görünüyor.

Şirketlerin ve iş insanlarının kendi sürdürülebilirliği için ahlaklı ve onurlu yaşam hakkına saygılı olmayı öğrenmelerinin şart olduğu bir dönemdeyiz.

2. Küresel ve ülke riskleri artık kolaylıkla ölçülebiliyor:

Risklerden kurtulmak, toplumsal refah, huzur ve barışı inşa etmek, ülkemiz için dünyada yeni, etkin ve parlak bir gelecek inşa etmek ekonomik ve insani kalkınmayı başarmaktan geçiyor.

Daha önce başardık, yeniden başarabiliriz. İnsanımızın daha iyi bir hayat için umudu ve çabasının, gençlerimizin enerjisinin yeni bir atılım için gereken koşulları sağladığına inanıyoruz. Toplumun kendine dair doğru kararları verebilecek olgunluk ve birikimde olduğuna inanıyoruz. Topluma, ülkemize ve geleceğimize güveniyoruz.

Hazırlıksız yakalandığımız, alışık olmadığımız tüm sıkıntılara karşın pandemi döneminin kendimize, hayata ve memlekete özen gösterme, herkese empatiyle yaklaşma ile dayanışma duygularımızı yükselttiğini gözlüyoruz. İhtiyacımız olan bir ortak heyecan, ortak umut ve ortak başarı üretebilmek, yeniden “biz” diyebileceğimiz ortak ufku inşa edebilmektir.

İş insanları olarak bu dönüşüm sürecinin risklerini ve zorluklarını göğüslemeye hazırız. Risklerden kurtulmak, toplumsal refah, huzur ve barışı inşa etmek, ülkemiz

için dünyada yeni, etkin ve parlak bir gelecek inşa etmek ekonomik ve insani kalkınmayı başarmaktan geçiyor.

Bu süreçlerde iş insanları olarak beş temel değere sarılıyoruz:

- Geleceğe, memlekete, topluma, kendimize, işimize, şirketimize, çalışanlarımıza güveniyoruz.
- Demokrasiden, temel hak ve özgürlüklerden asla vazgeçmeyeceğiz.
- Yalnızca iş odaklı çalışmak değil toplumla tüm karar vericilerle yerel yönetimlerle STK'lar ile “sektörel veya toplumsal”, “yerel veya küresel” her türden iş birliklerine açığız. İşimizin özü kapsayıcı ve katılımcı iş birliklerini esas almak olacaktır.
- Toplumun, ülkemizin, yerkürenin ve insanlığın geleceği için fedakarlığa hazırız. Kar etmek ve bilançomuzu sağlamlaştırmak kadar temel ölçütümüz sosyal faydayı öne koymak olacaktır.
- Bilim ve bilgi odaklı çalışmalar ile teknolojide, araştırma ve geliştirme süreçlerinde yenilikçi - girişimci

yaklaşımlar geliştirecek, toplumsal bekaımız ve yerkürenin sürdürülebilirliği için öncü işler yapmayı hedefleyeceğiz.

Geçmişte başardık bugün de başarabiliriz. Yaşanan pandemi ve ekonomik buhranın ardından atılım yapmanın tam da zamanıdır.

F. HAYAL ETTİĞİMİZ TÜRKİYE

Zamanın ve toplumuna ruhundan bakarak, hayatın değişen ritmi ve rengini dönüştürme gücümüz ile bu küresel karmaşadan ülkemizin başarıyla geçeceğine inanıyoruz. Yaşanan küresel karmaşanın hem doğrudan öznesi hem sahnesi olan Türkiye'nin, küresel etkinliğini ve gücünü de yaşanan meselelere üreteceği çözümlerden alacağına inanıyoruz.

Hayalimizdeki Türkiye;

Yerküreyle ve yeşil dönüşüm ile uyumlu bir ekonomik atılımı başlatmış;

Sosyal, laik ve demokratik hukuk devletini yeniden inşa etmiş;

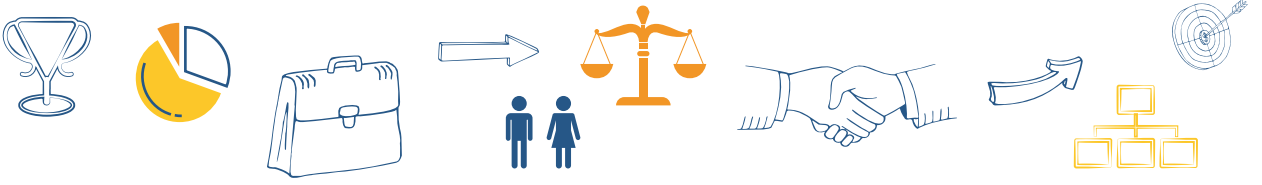
Güçler ayrılığını, denge ve denetleme mekanizmalarını yerli yerine oturtmuş;

Yargının tam bağımsızlığını tesis etmiş;

Toplumsal ve siyasal uzlaşmalar ile yeni dönemin yeni ve sivil anayasasını yapmış;

Avrupa Birliği'ne tam üye olmuş;

Hukukun üstünlüğüne inancı artırmış, ortak yaşama iradesini ve toplumsal esenlik ile güçlü bir toplumsal dönüşümü başarmış,

Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı politikalar geliştirmiş, ayrımcılığın, ötekileştirmenin, kutuplaşmanın olmadığı toplumun refah ve huzurunun esas olduğu bir toplumsal mutabakatı ve toplum devlet mutabakatını sağlamış;

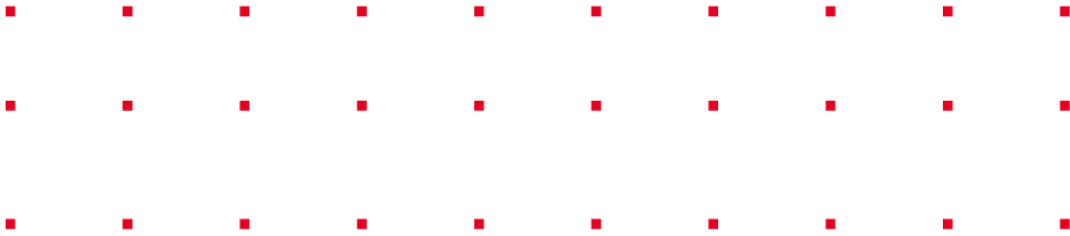
Onurlu yaşam hakkını kurumsallaştırmış ve garanti altına almış;

Adaletsizlik ve yoksullukla mücadele politikalarının küresel öncülerinden olmuş;

bir Türkiye'dir.

Hayalimizdeki Türkiye çerçevesinden bakarak devlet kurumlarımızın kurumsallaşması ile iş dünyası için de hedefimiz; şirketler ve STK'ların, ülkemiz için iyi bir "**Kurumsal Vatandaş**" olmasıdır.

TURKONFED

Çatma Mescit, Refik Saydam Cad. Akarca Sok. No:41, 34437 Beyoğlu/İstanbul
(0212) 251 73 00 info@turkonfed.com
www.turkonfed.org